

ITSEOHJAUTUVA KOTIHOITO KEHITTÄMISHANKE JÄRVENPÄÄSSÄ

TIINA PALMU, KOORDINOIVA ESIMIES, KESKI-UUDENMAAN SOTE 9.10.2019

KUKA OLEN?

- Terveystieteiden maisteri sekä erilaisia sosiaali- ja terveydenhuollon opintoja johtamiseen liittyen
- Tällä hetkellä työskentelen Keski-Uudenmaan sote –kuntayhtymässä toimien koordinoivana esimiehenä itäisellä alueella, johon kuuluvat Järvenpään, Mäntsälän, Pornaisten ja Tuusulan kotihoidot
- Järvenpäässä toteutettiin kotihoidossa Itseohjautuva kotihoito – kehittämistyö 2017-2018 - toimin tällöin palvelupäällikkönä Järvenpään kotihoidossa
- Tämän luennon sisällöt ja teemat liittyvät tuon kehittämistyön aikana saatuun kokemukseen ja oppimiseen ja esityksessä on hyödynnetty Johanna Sinkkosen, Kati Vuoren ja Jasmiini Eskolan tekemää materiaalia

KOTIHOITOON KOHDISTUVAT HAASTEET

Keski-**SOTE**
Uudenmaan

TOIMINTAYMPÄRISTÖSTÄ NOUSEVAT ASIAT

Palvelutarpeen kasvu – ikääntyminen
Kestävyysvaje - taloudellisuus
Toimintaympäristön muutos
Sote-palvelut markkinoilla
Työelämän ja johtajuuden muutos – eri sukupolvet

SISÄLTÄ NOUSEVAT RATKAISTAVAT ASIAT

Palvelujen saatavuus ja laatu
Osaavan henkilöstön saatavuus
Työn mielekkyys ja maine
Asiakastarpeiden kirjo

TAVOITE 2020

Laadukasta ja
asiakas-
lähtöistä
kotihoitoa

Hyvinvoivien
työntekijöiden
yhteisö

VAIKUTTAVUUS, LAATU JA ASIAKASTYYTYVÄISYYS KORKEAA
HALUTTU TYÖPAIKKA JA INNOSTUNUT HENKI

LÄHTÖKOHDAT

HENKILÖSTÖN PALAUTE:

- Halu vaikuttaa omaan työhön
- Halu kehittää omaa työtä
- Halu tehdä asiakastyötä hyvin ja laadukkaasti
  - tiimi itse tietää, miten työ tulisi organisoida ja tehdä
  - luotamme siihen

TIESIMME MUUTAMAN ASIAN:

- Hollannissa on "maailman paras kotihoito"
- Hollanninmalli ei sovellu sellaisenaan Suomeen

Kyse on toimintakulttuurin ja johtamisen muutoksesta

Vaikutukset

Henkilöstö	Palvelut	Menestyminen ja kilpailukyky	Talous
Työn mielekkyys ja vaikuttaminen Työhyvinvointi Sitoutuminen ja motivaatio Luovuus, oppiminen ja innovatiivisuus	Asiakastyytyväisyys Laatu Joustavuus, tarpeenmukaisuus ja kohdentuminen	Pärjääminen sotemuutoksessa	Sairaspoissaolot vähenevät Hallinto kevenee

**Tavoitteena: Palvelujen vaikuttavuus, laatu ja asiakastyytyväisyys korkeaa
Haluttu työpaikka ja innostunut henki**

KEHITTÄMISTYÖN AIKATAULU

Keski-**SOTE**

Yksilön ja tiimien muutoksen tukeminen

Osaamisen ja taitojen kehittymisen tukeminen

Valmennus ja tuki

Muutoksen johtaminen

Tiedottaminen ja viestintä

MUUTOS OSANA TOIMINTAA: IDEAT, KOKEILUT JA MUUTOS

- ONNISTUMISIA VAIHEITTAIN

Keski-**SOTE**
Uudenmaan

RESURSSIEN OHJAAMINEN: Asiakaslähtöinen ja yhteisöllinen työvuorosuunnittelu

TYÖN ORGANISOINTI JA HALLINTA: Asiakastyön johtaminen, suunnittelu, organisointi ja toteuttaminen

PALVELUN LAATU: Asiakasturvallisuus ja asiakaspalauteet

TIIMIN TOIMINTA: Henkilöstön rekrytointi, osaaminen ja loma-ajat

TYÖHYVINVOINTI: Oma budjetti: työhyvinvointitoiminta ja pienhankinnat

Näiden lisäksi tiimeillä on ollut omia tavoitteita liittyen työn sujuvuuteen, laadukkuuteen ja organisoimiseen. Tavoitteena on, että konkreettisten asioiden kautta vahvistetaan tiimin ja yksilöiden itseohjautuvuutta, aitoa päätöksentekoa, vastuullisuutta ja itsensä johtamista.

OLEMME LÄHTENEET LIIKKEELLE KOLMESTA TÄRKEÄSTÄ NÄKÖKULMASTA

- 1) Meidän henkilöstöllä on halu ja osaaminen tehdä hyvää ja laadukasta työtä
- 2) Vuorovaikutuksen kautta syntyy paras mahdollinen tapa tehdä työtä
- 3) Päätöksentekoa voidaan hajauttaa ja lisätä työn autonomiaa

KYSE ON ENNEN KAIKKEA JOHTAMISEN MUUTOKSESTA

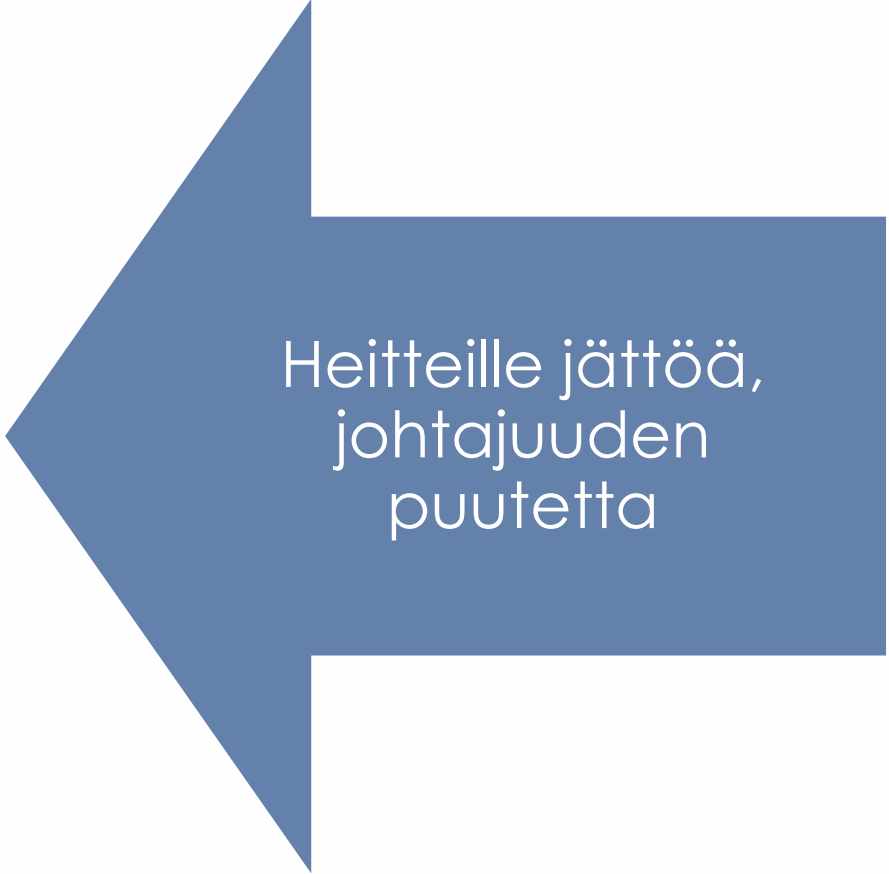
→ JULKISHALLINNOSSA TÄMÄ EI KUITENKAAN OLE IHAN YKSINKERTAISTA

ITSEOHJAUTUVUUS - PALJON ENNAKKOLUULOJA

Keski-**SOTE**
Uudenmaan

Mehän ollaan jo

Heitteille jättöä,
johtajuuden
puutetta

ITSEOHJAUTUVUUS EI OLE JOUKKO ERILAISIA TYÖTEHTÄVIÄ,
JOITA OVAT SIIRTYNEET JOHDOLTA TYÖNTEKIJÖILLE,
VAAN **TOIMINTAKULTTUURIA JA JAETTUA JOHTAJUUTTA,**
JOSSA JOKAISELLA ON KYKYÄ OTTAA VASTUUTA JA JOHTAA ITSE ITSEÄÄN

ITSEOHJAUTUVUUDEN ERI ULOTTUVUUDET

Yksilöiden omatoimisuus ja itsensä johtaminen

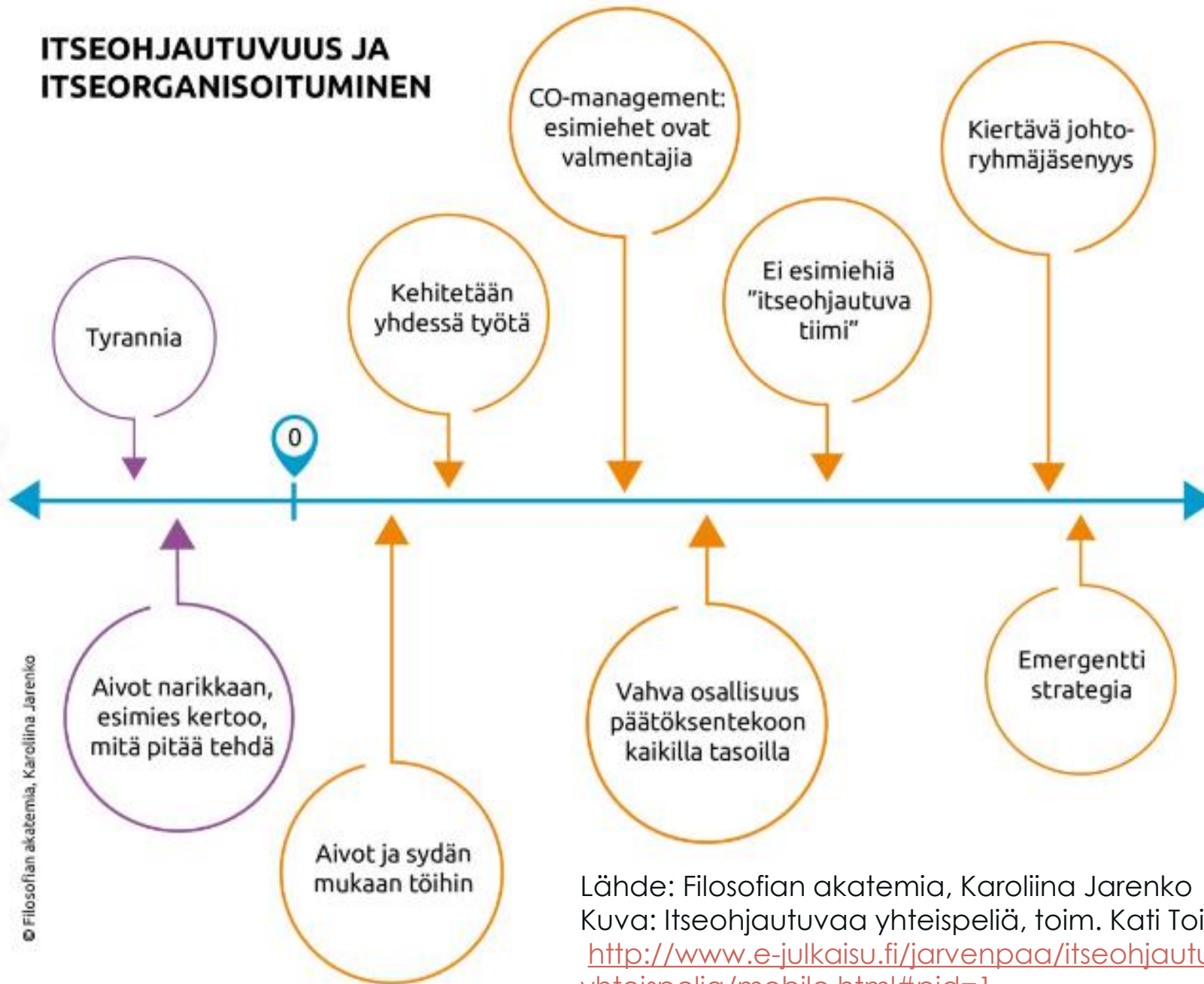
Työn yhdessä kehittämisen ja yhdessä oppimisen

Työn yhdessä johtaminen

Lähde: Filosofian Akatemia, Karoliina Jarenko

ITSEOHJAUTUVUUS JA ITSEORGANISOITUMINEN

Keski-**SOTE**
Uudenmaan

© Filosofian akatemia, Karoliina Jarenko

Lähde: Filosofian akatemia, Karoliina Jarenko
Kuva: Itseohjautuvaa yhteispeliä, toim. Kati Toikka
<http://www.e-julkaisu.fi/jarvenpaa/itseohjautuvaa-yhteispelia/mobile.html#pid=1>

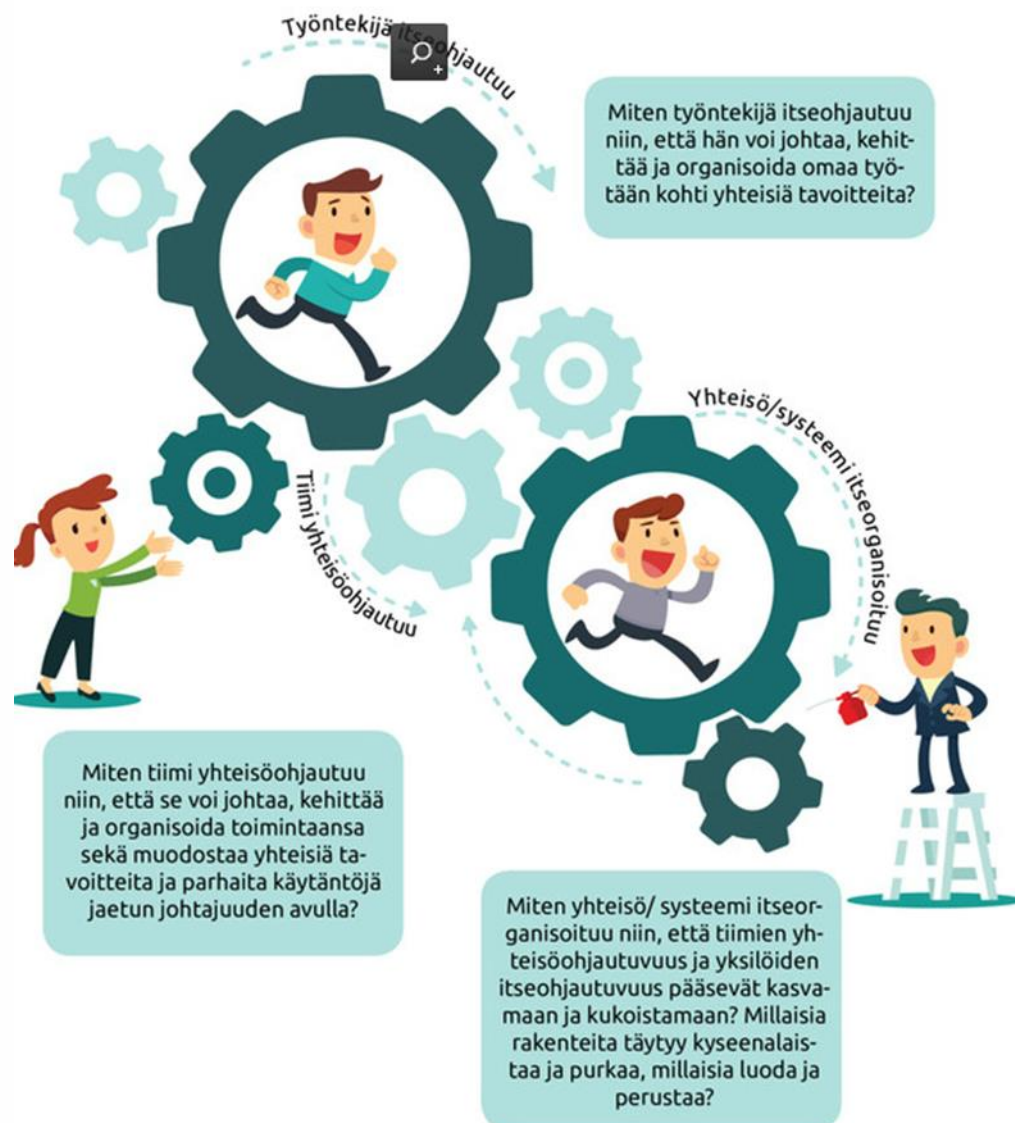

OPPIMISKOKEMUKSIA

Itseohjautuvuusajattelussa on yksilö-, tiimi- ja yhteisöulottuvuus

Keski- **SOTE**
Uudenmaan

ITSEOHJAUTUVUUDEN ELEMENTIT

Keski-**SOTE**
Uudenmaan

Lupa kokeiluihin ja niistä
oppiminen

YHTEINEN PÄÄMÄÄRÄ
JA TAVOITTEET

Reflektiokyky ja
yhteisvastuullisuus

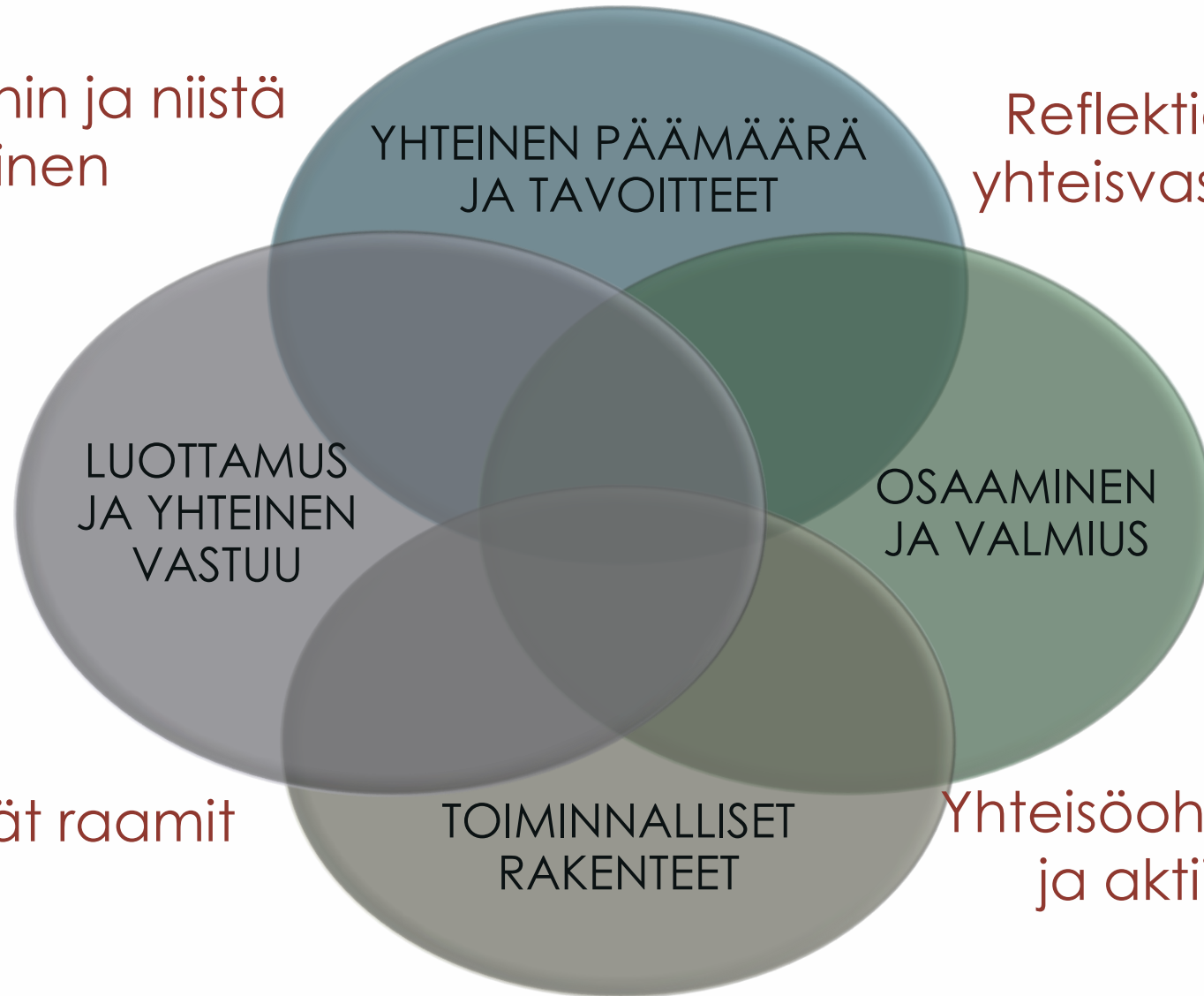
LUOTTAMUS
JA YHTEINEN
VASTUU

OSAAMINEN
JA VALMIUS

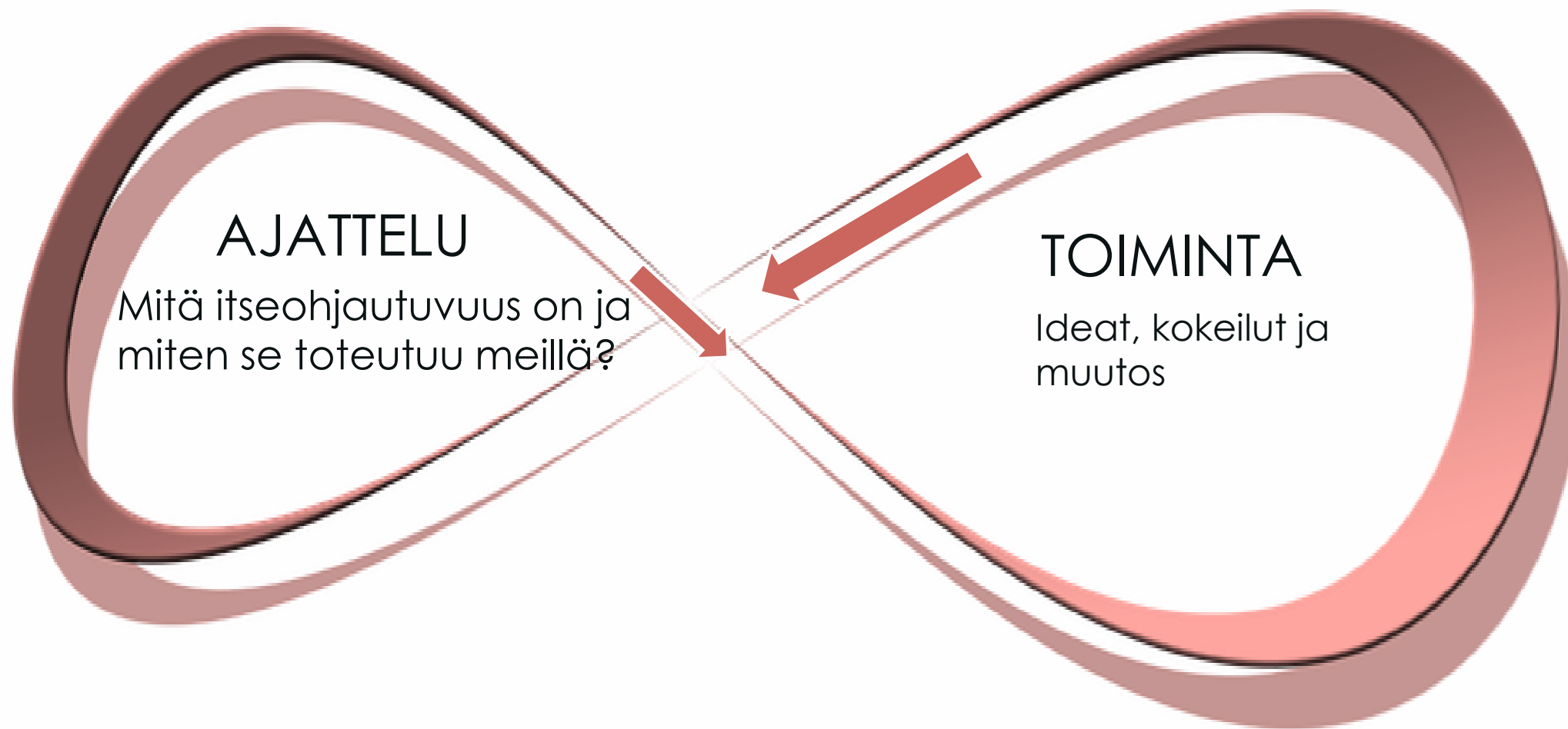
Selkeät raamit

TOIMINNALLISET
RAKENTEET

Yhteisöohjautuvuus
ja aktiivisuus

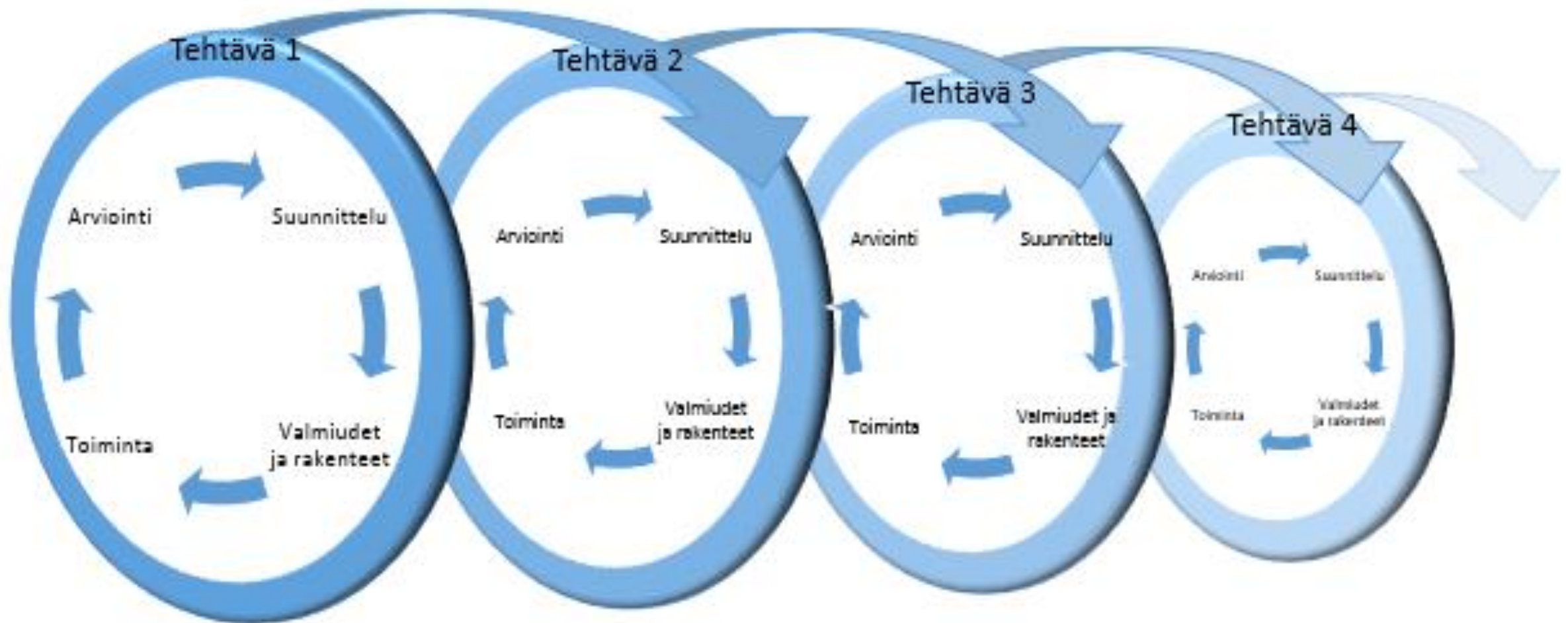

TOIMINTA LUO AJATTELUA AJATTELU VAIKUTTAA TOIMINTAAN

ITSEOHJAUTUVUUDEN VAIHEITTAINEN KEHITTÄMISEN SYKLI

Itseohjautuvuus kasvaa vaiheittain yksilö ja tiimitasolla

SUUNNITTELU ON ONNISTUMISEN AVAIN

Keski-**SOTE**
Uudenmaan

TAVOITE

SITOUTUMINEN

PELISÄÄNNÖT

TYÖVÄLINEENÄ:
A4

SUUNNITTELUTYÖKALU A4

- Kehitettävä asia
- Aikataulu
- Tavoite
- Mitä tavoitteen saavuttaminen hyödyntää:
  - asiakkaan kannalta
  - tiimin kannalta
  - työntekijän kannalta
  - organisaation kannalta
- Toimenpiteet
  - pelisäännöt
  - tarvittava osaaminen
  - esimiehen tuki
  - kustannukset
- Mittarit, joilla seuraamme tavoitteen toteutumista
  - määrälliset
  - laadulliset
- Tiimiläisten roolit ja vastuut
- Arviointi ja seuranta
  - miten ja milloin onnistumista arvioidaan
  - mitä arvioinnin perusteella päätetään
  - miten vakiinnutetaan onnistuminen
  - miten vakiintunutta käytäntöä arvioidaan jatkossa
- Palkitseminen

TULOKSIA MATKAN VARRELTA 2018

- Työn muutoksesta
  - tiimit vastaavat itseohjautuvasti työn keskeisistä asioista:
    - asiakastyön suunnittelu ja organisointi
    - resurssien kohdentuminen
    - palvelujen laatu
    - tiimin toiminta: osaamisen kehittäminen, rekrytointi, lomat jne.
    - työhyvinvointitoiminta
  - oman työn suunnittelu on parantunut
  - vastuu on jakautunut osaamisen ja kiinnostuksen mukaan
  - työn kehittäminen on noussut uudelle tasolle ja osaksi työtä
  - työn uudenlainen ratkaisukeskeisyys, suunnitelmallisuus ja arviointi on tullut osaksi työtä

Tärkeää on ohjautua samaan suuntaan = yhteisöohjautuvuus

TULOKSIA MATKAN VARRELTA 2018

- Tiimityön muutoksesta
  - luottamus on vahvistunut
  - yhteisvastuullisuus on vahvistunut
  - työn mielekkyys on kasvanut ja työilmapiiri on hyvä
  - tietoa ja osaamista jaetaan aiempaan avoimemmin
  - avoimuus, dialogisuus ja kunnioittava vuorovaikutus on lisääntynyt
  - ihmiset kehittävät itsenäisesti omia kykyjään ja taitojaan

Tärkeää on ohjautua samaan suuntaan = yhteisöohjautuvuus

TULOKSIA MATKAN VARRELTA 2018

- Organisaation ja toiminnan kulttuurista
  - mietimme jokaisessa asiassa: kuinka lähellä asiakasta / työtehtävää asia voidaan päättää?
  - luomme kokeilukulttuuria ja viestimme luottamuksesta
  - toiminnalliset rakenteet ovat tärkeitä ja mahdollistavat kehittämisen
  - esteiden poistaminen esim. ohjeet, säännöt, johtamiskäytännöt, rakenteet, organisaatiokulttuuri

KEHITIMME PALAVERIKÄYTÄNTÖÄ

Ennen:

- Palaverin asialistan valmisteli esimies
- Puheenjohtajana toimi esimies
- Sihteerinä toimi esimies
- Pääpuhujat olivat esimiehet

Tällä hetkellä:

- Kaikille sähköinen kalenterikutsu palaverista ja asialistan valmistelusta
- Jokaisen vastuulla on viedä sähköiselle asialistalle asioita ja valmistella se palaveriin.
  - Esim. STOP painehaavoille-päivä 15.11.
Painehaavalaskenta tiimeissä /Tea (15 min)
- Jokainen toimii vuorollaan puheenjohtajana ja sihteerinä.

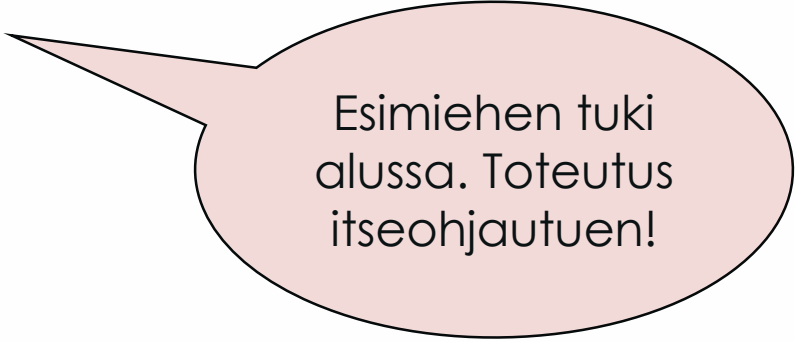
Muutoksen vaikutukset:

- Käsiteltäviä aiheita on tullut monipuolisemmin.
- Käsitellään entistä ajankohtaisempia asioita.
- Kollegiaalinen tuki on vahvempaa.
- Kaikki ovat päässeet vaikuttamaan palaverin sisältöön.
- Osaaminen tulee hyödynnettyä paremmin
- Esimies ei ole yksin vastuussa ja toteuttamassa

UUDEN OHJELMAN HALTUUN OTTAMINEN

Keski-**SOTE**
Uudenmaan

- Tiimi halusi vahvistaa asiakkaiden hoidon jatkuvuutta laajentamalla käyttö-oikeuksia työnjako ohjelmaan.
- Asiasta keskusteltiin tiimipalaverissa ja työstettiin yhdessä suunnitelma A4 lomakkeelle
→ tavoite, hyöty, aikataulu, toimenpiteet, mittarit, roolit ja vastuu
- Miten muutos toteutui:
  - Käyttö-oikeudet oli hankittu koko tiimille
  - Osaamista oli lisätty vieriopetuksella
  - Osa käyttää ohjelmaa jo itsenäisesti
  - Ensimmäinen arviointi uudesta toimintatavasta on tehty

Esimiehen tuki
alussa. Toteutus
itseohjautuen!

Muutoksen vaikutukset:

- Asiakkaan hoidon jatkuvuus toteutuu paremmin.
- Kaikkien osaaminen on kasvanut, vastuu jakautuu.
- Vastuuhoitaja voi hoitaa asiakkaan asiaa itsenäisesti pidemmälle.
- Sairaanhoidajien työmäärä ja keskeytykset ovat vähentyneet
- Esimies valmensi alussa, muuten tiimi toimi itsenäisesti

JOHTAMISEN MUUTOKSESTA

Keski-**SOTE**
Uudenmaan

Esimiehestä valmentajaksi

Oppimisen mahdollistaminen ja edistäminen

Raamin ja suunnan vahvistaminen

vahvistaminen
raamin ja suunnan

ITSEOHJAUTUVUUS TARVITSEE JOHTAJUUTTA

Sisällön johtamisen sijaan esimies tukee työn tekemisen muotoa

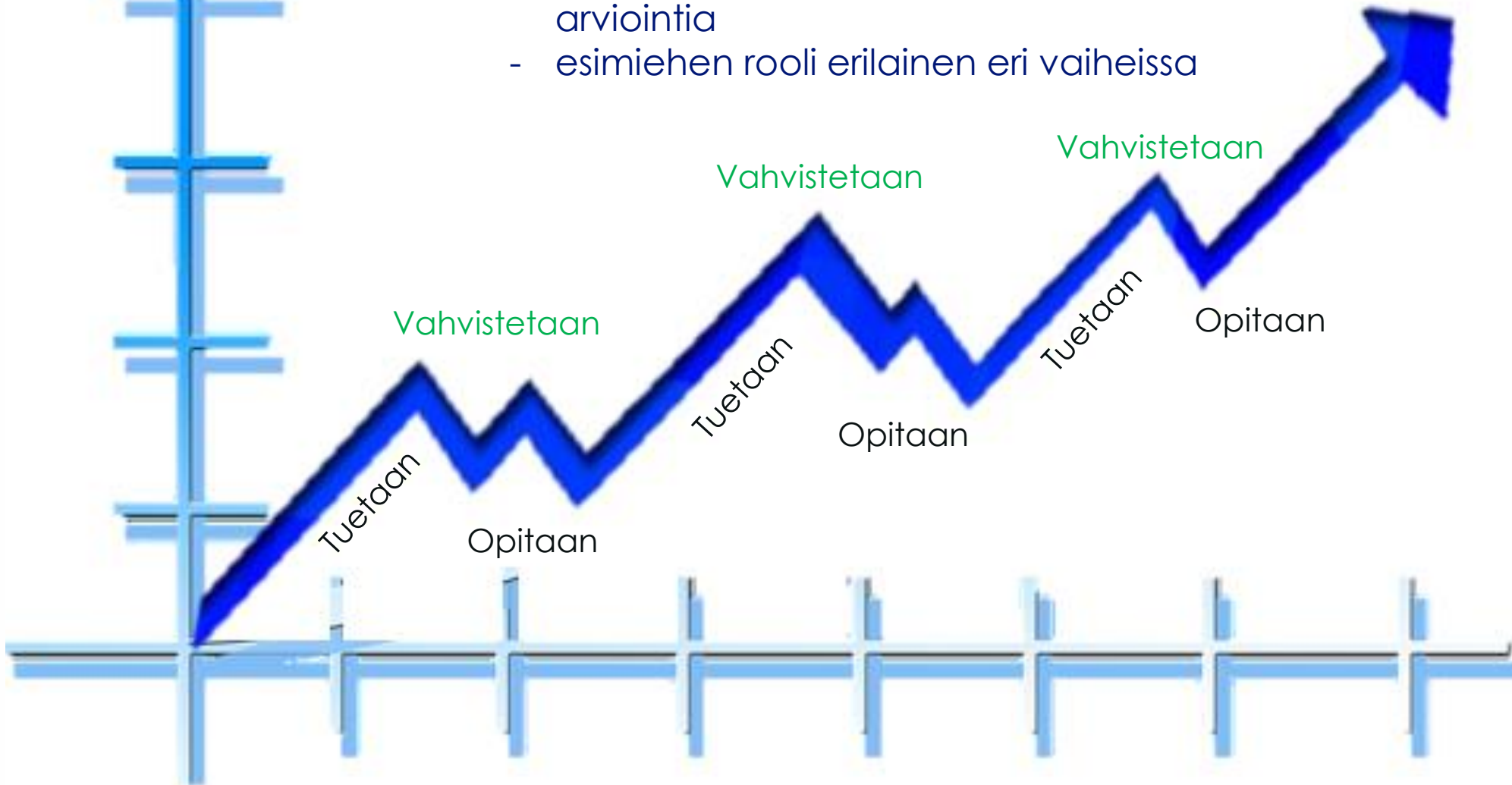
- Luo suuntaa
- Selkeyttää raameja
- Mahdollistaa kehittämisen
- Tukee kokeiluja
- Auttaa työn tavoitteiden suunnittelussa ja arvioinnissa
- Edistää oppimista
- Poistaa esteitä

OHJAUDUTAAN SAMAA SUUNTAAN = YHTEISÖOHJAUTUVUUS

Tarkoittaa, että on:

- selkeät tavoitteet
- suunnitelma tavoitteiden toteuttamiseksi
- reflektointia, seuraamista, välietappeja ja arviointia
- esimiehen rooli erilainen eri vaiheissa

Keski-**SOTE**
Uudenmaan

VALMENTAMISEN ELEMENTTEJÄ

Keski-**SOTE**
Uudenmaan

VALMENTAMISEN MENETELMÄT

Työskentely yksin, parina ja pienryhmissä

Yhdessä keskustelu ja kehittäminen

Tiimi tuottaa sisällön, esimies muodostaa kokonaiskuvaa

Tavoite- / motivaatiokeskustelut
mm. osaaminen, eri oppimisen tavat, itsensä johtaminen, vastuunotto

EI -TIENTÄMISEN MOODI

Ratkaisukeskeisyys

Kysymyksiä – ei vastauksia

Johtaminen ei lopu – muuttaa muotoaan

Uuden roolin omaksuminen

Virheiden mahdollistaminen

Palaute

ERI TEEMOJA

Itseohjautuvuus

Itsensä johtaminen

Arjen hallinta

Vastuu ja luottamus

Ratkaisukeskeisyys

Roolit ja tiimin toimivuus

Motivaatio

Osaaminen

TYÖNKUVAN MUUTOS

- Lähihoitajat:
  - vastuuhoidajuus vahvistunut
  - asioita hoidetaan itsenäisesti loppuun asti
  - asioiden ja itsensä johtaminen on kehittynyt
  - työnjaon työnohjausmerkinnät dynaamisessa käytössä
- Sairaanhoidajat:
  - läheisempi ja tasavertaisempi tuki vastuuhoidajille
  - pystyy reagoimaan nopeammin akuutteihin tilanteisiin.
  - parempi sairaanhoidollinen hyöty asiakkaalle
  - laajat kotikäynnit ja lääkärin vuosikontrollit toteutuvat suunnitellusti
  - työpanosta pystytään kohdentamaan arviointijaksolle ja sitä tarvitseville asiakkaille.
  - Vielä tehtäviä, joita voisi jakaa tiimeissä esim. työnjako
  - helpommin tavoitettavissa tiimeille, asiakkaille, lääkärille ja muille

HAASTEITA

- Tiimissä löytyy erilaisia persoonia, jokainen omaksuu asioita eri tavalla ja eri aikataulussa.
- Pelisääntöjen sopiminen erilaisista asioista haastaa ja vie aikaa.
- Sovituista asioista kiinni pitäminen, asioiden loppuun vieminen.
- Rohkeus tuoda omia mielipiteitä esiin tiimissä, jotta avoin keskustelukulttuuri toteutuu: miten tuoda esiin vaikeita asioita "oikein"?
- Asioista suoraan puhuminen → avoimuuden opettelu
- Tiimipalaverien pitäminen viikoittain.
- Uusien työntekijöiden perehdytys → eivät ole päässeet mukaan kehittämiseen
- Hoitajien vaihtuvuus on hankaloittanut itseohjautuvuutta
- Oman työn suunnittelu, itsenäistä kalenterointia ja uskallusta vielä lisää
- Työvuoroautonomian toteutukseen tarvittavat resurssit haasteena.

HAASTEITA ESIMIESTYÖN NÄKÖKULMASTA

- Miten tavoittaa ja tukea erilaisia persoonia muutokseen
- Tiedon kokoaminen tiimipalaverieihin eri teemoista vie aikaa
- Valmentavan työotteen ylläpito – ei paluuta vanhaan
- Lakien, asetusten esille nosto kehittämisessä
  - Tietosuojaan huomiointi esim. työvuorosunnittelussa
- Organisaation rakenteiden joustamattomuus
- Itseohjautuvan työ otteen muistaminen ja muistuttaminen
  - Kehitettäessä uusia toimintoja ja arjessa esim. A4
- Motivaation ylläpitäminen arjen työssä
- Henkilöstön vaihtuessa uusien työntekijöiden perehdyttäminen itseohjautuvaan työotteeseen.
- Yhteisöllinen rekrytointi haasteellista, henkilöstön osallistumisen mahdollistaminen ja päällekkäistä työtä.

ONNISTUMISIA

- Saadaan tiiminä päättää miten toteutetaan asioita kohti tavoitteita.
  - On otettu haltuun keskeiset asiat.
- Kun asioita saa tehdä ja onnistuu, vahvistaa se itsevarmuutta.
- Yleisesti vastuunkantaminen asioista parantunut
- Tiedonkulku on parantunut
  - viikkokirje, info TV, kotihoito-ohjeet kansio, omat lokerot, viestitähdet
- Vastuualueet on jaettu tarkemmin, jokaiselle jotakin mm. kiinnostuksen ja osaamisen mukaan → vaikuttaminen omaan työhönsä kasvanut
- Kaikki työ on tullut näkyväksi työnjaon kautta esim. välitön ja välillinen asiakastyö, kokoukset, koulutukset.
- Oman työn suunnittelu parantunut
- Halu kehittää työtä on kasvanut ja tullut enemmän osaksi työtä
- Asiakasprosessien hallinta itseohjautuvasti parantunut

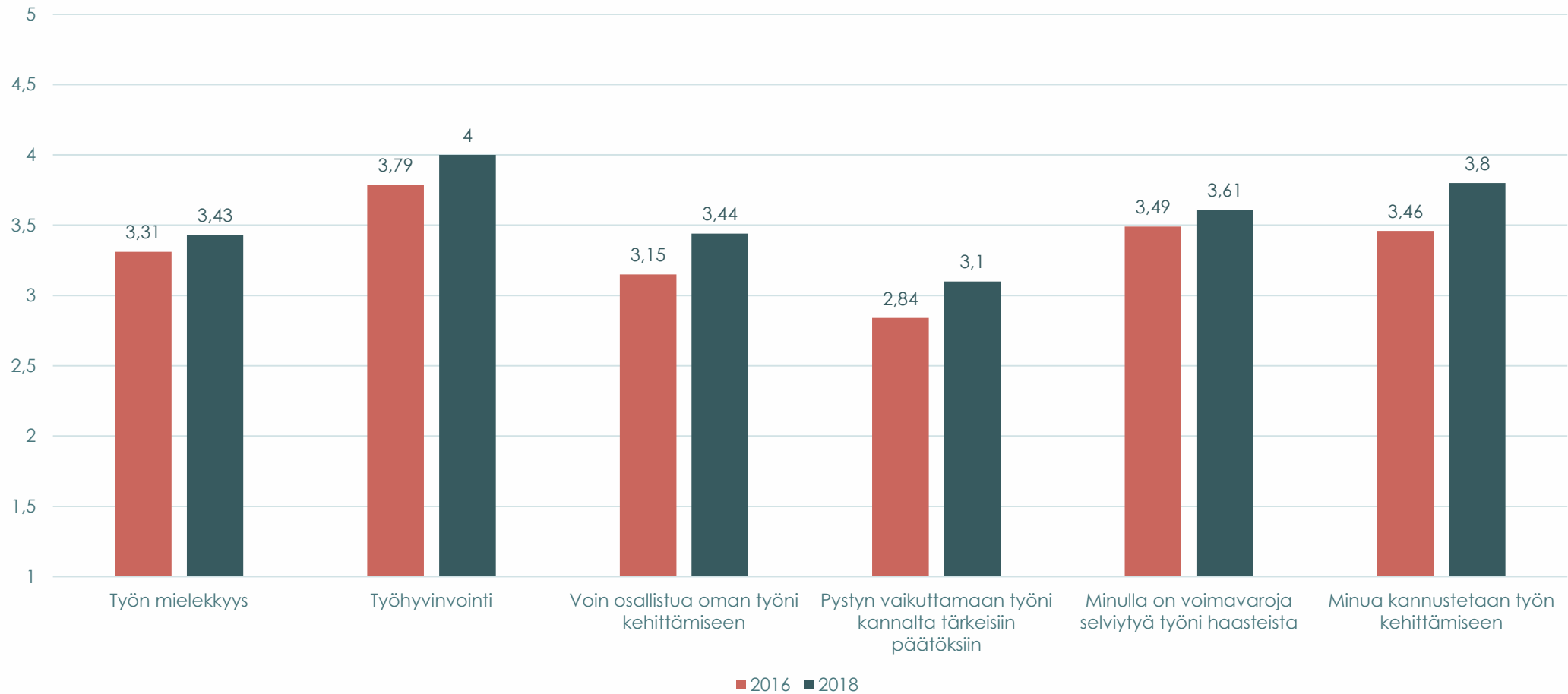

VAIKUTUKSET NÄKYVÄT PIKKUHILJAA

Tavoite	Kaupungin kotihoidon itseohjautuvan tiimimallin kehittäminen
Mittari	Prosessin etenemisen vaiheet • Suunnittelu käynnistynyt (kyllä/ei) • Henkilöstön valmennukseen osallistuneet (% henkilöstöstä, tavoite 100%) • Tehtäviä siirtynyt itseohjautuville tiimeille (määrä) • Mallinnus valmis (kyllä/ei)
Toteutuma	• Suunnittelu käynnistynyt: kyllä • Henkilöstön valmennuksiin osallistuneet: 100% • Tehtäviä siirtynyt itseohjautuville tiimeille: 6 • Mallinnus valmis: kyllä
Mittari	Henkilöstön sairaspöissaolojen muutos (tavoite: alenee 1 päivä/työntekijä)
Toteutuma	Sairauspöissaolot lääk./terv.hoit. todistuksella -22,3 % verrattuna vuoteen 2017

TYÖHYVINVOINTI: TYÖHYVINVOINTIKYSELYN TULOKSIA SYKSY 2018

Keski-**SOTE**
Uudenmaan

KIITOS!